

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jakuba Camrdu a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Viktora Kučery v právní věci žalobce: **nezl. T. F. P.**, proti žalovanému: **Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy**, se sídlem Karmelitská 529/7, Praha 1, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 3. 10. 2018, č. j. 6 A 109/2018 - 63,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalovanému **s e** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

I.

Průběh dosavadního řízení

[1] Žalobou podanou u Městského soudu v Praze se žalobce prostřednictvím své zákonné zástupkyně domáhal ochrany proti nečinnosti žalovaného, kterou spatřoval v tom, že žalovaný nerozhodl o odvolání proti rozhodnutí (přípisu) ředitele Mendelova gymnázia, Opava, ze dne 23. 6. 2017, sp. zn. GMEN/0781/2017, o neuvolnění žalobce z výuky předmětu estetická výchova výtvarná, a dále ochrany proti nezákonnému zásahu žalovaného ve věci žádosti žalobce ze dne 19. 6. 2017 o uvolnění z vyučování estetické výchovy výtvarné na škole Mendelovo gymnázium, Opava. Žalobce v žalobě též požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů. Této věci byla přidělena sp. zn. 6 A 79/2018.

[2] Žalobce na výzvu soudu předložil prostřednictvím zákonné zástupkyně „*Prohlášení o osobních, majetkových a výtvarných poměrech pro osvobození od soudních poplatků*“ nejen svým jménem, ale také jménem své zákonné zástupkyně, neboť městský soud zjišťoval také majetkové poměry rodičů. V něm jeho zákonná zástupkyně uvedla, že je rozvedená a žije ve společné domácnosti s žalobcem, který je na ní finančně závislý, je osobou trvale

zdravotně znevýhodněnou, jejíž možnosti uplatnění na trhu práce jsou velice omezené. Jedinými jejími příjmy jsou podle zmiňovaného prohlášení a příložených dokumentů příspěvek na bydlení ve výši 4858 Kč, příspěvek na živobytí ve výši 3913 Kč, doplatek na bydlení ve výši 1414 Kč a přídavek na dítě ve výši 610 Kč. Celkové tvrzené příjmy zákonné zástupkyně žalobce tak činí 10 795 Kč měsíčně. Jako své jediné výdaje zákonná zástupkyně žalobce uvedla místní poplatky za odpad, které nevyčísila, a nájemné a služby, které také nevyčísila, pouze k nim uvedla, že nájem je zatím v řešení, hledá bydlení a je zatím trvale hlášena v bytě sestry. Mezi závazky uvedla také dluhy vzniklé předchozími soudními spory. Žalobce v prohlášení prostřednictvím své zákonné zástupkyně uvedl, že je bez jakéhokoli příjmu, nemá žádný majetek, nemá žádné závazky, tedy žádné příjmy ani žádné výdaje. Uvedl, že nemá druhého rodiče, vůči němuž by bylo možno uplatnit nárok na výživné, což doložil rodným listem.

[3] Následně městský soud usnesením ze dne 28. 6. 2018, č. j. 6 A 79/2018 – 42, vyloučil žalobu na ochranu před nezákonným zásahem žalovaného k samostatnému projednání. Věc byla zapsána pod sp. zn. 6 A 109/2018.

[4] V usnesení ze dne 17. 7. 2018, č. j. 6 A 109/2018 – 43, městský soud k tvrzením žalobce uvedl, že je mu z vlastní úřední činnosti známo, že zákonná zástupkyně žalobce na správním úseku Městského soudu v Praze vedla či vede dalších 171 kauz. V nich vyčísila své výdaje následovně: za odpad platí částku 888 Kč za rok, tedy 74 Kč měsíčně, nájemné činí 3500 Kč měsíčně, záloha na elektřinu 830 Kč a na plyn činí 2640 Kč měsíčně a platba za čištění komína je 350 Kč za rok, tedy cca 29 Kč měsíčně. Tyto pravidelné měsíční výdaje zákonné zástupkyně žalobce činí 7073 Kč. Městský soud uzavřel, že z příjmů zákonné zástupkyně po úhradě výdajů zbývá měsíčně částka 3722 Kč.

[5] Městský soud dále podotkl, že zákonná zástupkyně žalobce podle svého prohlášení nemá žádný majetek větší hodnoty. V prohlášení dále uvedla dluhy z předchozích soudních kauz, a to vůči Ministerstvu spravedlnosti, Ministerstvu vnitra, Ministerstvu financí, Ministerstvu kultury, Okresnímu soudu v Olomouci, Městskému soudu v Praze, advokátce a Národnímu památkovému ústavu v celkové výši 364 649 Kč, a zmínila další nepravomocné náklady soudních řízení ve výši 4500 Kč.

[6] Ze zbylých prostředků ve výši 3722 Kč by tedy žalobce a jeho zákonná zástupkyně měli hradit veškeré další nezbytné výdaje (stravu, ošacení, hygienické prostředky, dopravu, lékařskou péči apod.). Výše výdajů žalobce a jeho zákonné zástupkyně podle městského soudu zřejmě převyšuje tvrzenou výši jejich příjmů. Tyto nezbytné výdaje navíc ani žalobce ani jeho zákonná zástupkyně ve svých prohlášeních neuvedli a stejně tak neuvedli, zda a z jakých finančních prostředků či zdrojů hradí zákonná zástupkyně žalobce své značné, zejména soudní, dluhy. S ohledem na tuto skutečnost městský soud pochyboval o úplnosti a pravdivosti tvrzení zákonné zástupkyně o výši jejich příjmů.

[7] Městskému soudu je z úřední činnosti známo (věci sp. zn. 8 A 151/2015 a 9 A 57/2018), že zákonná zástupkyně žalobce obdržela v době od února 2011 do března 2013 od Národního památkového ústavu a Ministerstva kultury peněžitá plnění ve výši 902 372 Kč. Městský soud dále z úřední činnosti zjistil, že Okresní soud v Olomouci zákonné zástupkyni žalobce nepřiznal ve věci sp. zn. 11 C 455/2013 osvobození od soudních poplatků s odůvodněním, že na základě předběžného opatření uvedeného soudu

pokračování

ze dne 17. 2. 2012 byla zákonná zástupkyně žalobce vyplacena částka 500 000 Kč jako část náhrady platu a tyto prostředky zákonná zástupkyně následně darovala žalobci. Okresní soud v Olomouci dále zohlednil skutečnost, že zákonná zástupkyně v roce 2008 odmítla dědictví po své matce, ačkoliv se jednalo o majetek větší hodnoty. Pokud tedy žalobce se svou zákonnou zástupkyní dle jejich tvrzení vycházejí s částkou 3722 Kč, pak výše zmíněné finanční prostředky a movité věci jim mohly vystačit na úhradu životních nákladů až do současnosti. Rovněž by nebylo možné tvrdit, že žalobce je na zákonné zástupkyni finančně závislý, pokud mu darovala 500 000 Kč.

[8] S ohledem na tyto skutečnosti vyzval městský soud citovaným usnesením ze dne 17. 7. 2018, č. j. 6 A 109/2018 – 43, žalobce, aby prostřednictvím své zákonné zástupkyně detailně objasnil příjmy a výdaje rodinného rozpočtu, označil a věrohodným způsobem doložil finanční zdroje, ze kterých tyto náklady hradí, pokud existují; vyjádřil se k tomu, zda a z jakých finančních prostředků hradí zákonná zástupkyně žalobce své dluhy; uvedl a relevantními důkazy doložil, jakým způsobem naložila zákonná zástupkyně žalobce s finančními prostředky ve výši 902 372 Kč a 500 000 Kč a jaká část z těchto prostředků jí do současnosti zůstala. Zároveň byl žalobce poučen, že při nevyhovění výzvě bude jeho žádost o přiznání osvobození od soudních poplatků zamítnuta.

[9] Žalobce reagoval podáním ze dne 23. 7. 2018, v němž namítl, že zjišťování majetkových poměrů v této věci zcela neadekvátně přesahuje rámec obvyklého zjišťování soudů, navíc je zcela irelevantní zabývat se okolnostmi starými pět až sedm let, neboť podkladem pro rozhodování mají být aktuální poměry. Ke svým majetkovým poměrům uvedl, že se stravuje na náklady otce zákonné zástupkyně (matky žalobce), náklady na školu nemá, neboť školství je bezplatné, náklady na ošacení a obuv má minimální, takže se dají pokrýt z přídávku na dítě, žádné finanční zdroje ani úspory nemá. Vlastní notebook, který mu darovala teta. K majetkovým poměrům zákonná zástupkyně uvedl, že též ona se stravuje na náklady svého otce, dluhy nehradí, neboť nemá z čeho. K částkám 902 372 Kč a 500 000 Kč se žalobce nevyjádřil.

[10] Městský soud následně usnesením napadeným posuzovanou kasační stížností žádost žalobce o osvobození od soudních poplatků zamítl. Jelikož žalobce nesplnil podmínky pro osvobození od soudních poplatků, zamítl městský soud také jeho návrh na ustanovení zástupce z řad advokátů. Městský soud konstatoval, že žalobce na výzvu k doplnění svých neúplných tvrzení ničeho nedoložil (s výjimkou jedné stvrzenky), tvrdil, že náklady na stravu za něj hradí příbuzný, náklady na školu nemá, náklady na ošacení a obuv pokryje přídavek na dítě, jiné náklady nemá, nedisponuje žádnými finančními prostředky. K majetkovým poměrům zákonná zástupkyně uvedl, že též ona se stravuje na náklady příbuzného a dluhy nehradí, neboť nemá z čeho. Podle městského soudu žalobce nevysvětlil, jak bylo naloženo s částkami, které obdržela zákonná zástupkyně žalobce, s tím, že dle jeho názoru není relevantní se zabývat okolnostmi starými pět až sedm let.

[11] Soud dospěl k závěru, že žalobce přes výzvu věrohodným a úplným způsobem nedoložil své majetkové poměry ani majetkové poměry zákonné zástupkyně, neunesl břemeno tvrzení ani břemeno důkazní, které vzniklo současně s podáním žádosti o osvobození od soudních poplatků. Soud pokládal za nevěrohodné, aby veškeré základní

osobní výdaje žalobce a jeho zákonné zástupkyně, kromě výdajů spojených s bydlením, jejichž výše je soudu známa z úřední činnosti, pokryl měsíční příjem 3722 Kč. Soud pokládal tvrzení žalobce za neúplné, neboť ani přes výzvu soudu neobjasnil, jak bylo naloženo s finančními prostředky, které on a jeho zákonná zástupkyně v minulosti prokazatelně obdrželi. Námitce žalobce, že tyto prostředky není možné zohlednit, soud nepřisvědčil. Tyto prostředky jsou dle soudu relevantní, neboť mohly žalobci a jeho zákonné zástupkyni vystačit na úhradu životních nákladů až do současné doby. Jejich zohledněním tak dle městského soudu není porušeno pravidlo, že pro posouzení žádosti žalobce jsou rozhodné především aktuální majetkové poměry.

II.

Obsah kasační stížnosti

[12] Žalobce (stěžovatel) napadl usnesení městského soudu z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s.

[13] Stěžovatel namítal, že městský soud postupoval v rozporu s nálezem Ústavního soudu ze dne 5. 12. 2017, sp. zn. III. ÚS 2603/17, jestliže zohlednil několik let staré majetkové poměry stěžovatele a jeho zákonné zástupkyně.

[14] Stěžovatel dále uvedl, že tvrzení soudu, podle něhož nelze vyžít s částkou 3722 Kč, se nezakládá na pravdě a je v rozporu se zákonem č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu. Stěžovatel objasnil své příjmy i příjmy své zákonné zástupkyně. Tato tvrzení nevěrohodností netrpí. Stěžovatel tvrdil, že nemá povinnost detailně vyčíslovat využití svých příjmů.

[15] Napadené usnesení je podle stěžovatele nesrozumitelné, jelikož z něj není zřejmé, z jakých důvodů městský soud dovodil, že výdaje stěžovatele přesahují jeho příjmy. Stěžovatel není povinen prokazovat, že nemá žádné další výdaje a že mu částka 3722 Kč k pokrytí výdajů postačuje.

[16] Stěžovatel měl za to, že není povinen prokazovat své dřívější příjmy. Částku 500 000 Kč od své zákonné zástupkyně nikdy neobdržel, tuto negativní skutečnost však není povinen prokazovat. Zákonná zástupkyně již v předchozích řízeních před soudem uvedla, že částku 500 000 Kč spotřebovala, což má být soudu známo.

[17] Napadené usnesení je výrazem svévole městského soudu s cílem přivodit stěžovateli újmu a zabránit mu v přístupu k soudu. Soudce městského soudu je vůči stěžovateli zaujatý a z toho důvodu klade na stěžovatele nepřiměřeně vysoké nároky při posuzování jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků.

[18] Dne 9. 1. 2019 bylo Nejvyššímu správnímu soudu doručeno podání stěžovatele, v němž stěžovatel doplnil své námitky v tom smyslu, že „soud si měl především ujasnit, zda je vůbec dána jeho kompetence v dané věci, neboť z rozhodovací činnosti soudu v Ostravě v mezidobí vydané lze usuzovat, že **vůbec není dána pravomoc soudu věc žalobce posoudit** a žaloba snad měla být odmítnuta pro zřejmě bezúspěšné uplatnění práva, aniž soud zkoumal majetkové poměry žalobce“.

pokračování

III. Vyjádření žalovaného

[19] Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že nemá důvod pochybovat o správnosti a zákonnosti postupu a rozhodnutí Městského soudu v Praze. Dále uvedl, že mu je z úřední činnosti známo, že zákonná zástupkyně stěžovatele uplatňuje procesní prostředky, které právní předpisy účastníkům správních a soudních řízení garantují, mnohdy účelově, aniž by k tomu byly dány věcné či právní důvody. Vzhledem k těmto okolnostem žalovaný navrhl, aby soud kasační stížnost zamítl.

IV. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[20] Nejvyšší správní soud přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozhodnutí městského soudu (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána oprávněnou osobou, neboť stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadené rozhodnutí městského soudu vzešlo (§ 102 s. ř. s.).

[21] Pokud jde o podmínku zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost a povinného zastoupení advokátem v řízení o kasační stížnosti dle § 105 odst. 2 s. ř. s., Nejvyšší správní soud k tomu odkazuje na svou konstantní judikaturu (usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, publ. pod č. 3271/2015 Sb. NSS, či rozsudky téhož soudu ze dne 3. 12. 2015, č. j. 9 As 266/2015 - 61, a ze dne 22. 9. 2016, č. j. 6 As 200/2016 - 18; všechna zde citovaná rozhodnutí správních soudů jsou dostupná na www.nssoud.cz), z níž vyplývá, že podáním kasační stížnosti proti rozhodnutí krajského (městského) soudu, jímž se řízení nekončí, nevzniká stěžovateli poplatková povinnost za kasační stížnost a ani stěžovatel bez příslušného právního vzdělání nemusí být v řízení o takové kasační stížnosti zastoupen advokátem.

[22] Nejvyšší správní soud dále přistoupil k posouzení kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda napadené rozhodnutí městského soudu netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[23] Nejvyšší správní soud vycházel především ze skutečnosti, že shodný postup Městského soudu byl přezkoumán v řízení před Nejvyšším správním soudem pod sp. zn. 4 As 307/2018, v němž stěžovatel brojil identickou kasační stížností proti usnesení ve výše zmíněné věci stěžovatele projednávané Městským soudem v Praze pod sp. zn. 6 A 79/2018. V dané věci Nejvyšší správní soud rozhodl rozsudkem ze dne 21. 12. 2018, č. j. 4 As 307/2018 - 19, tak, že kasační stížnost zamítl.

[24] Nejvyšší správní soud připomíná, že je omezen svými dříve vyslovenými závěry, které jsou i pro soud samotný závazné a od kterých se nemůže odchýlit (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 9. 2005, č. j. 2 Afs 216/2004 - 123, publ. pod č.

1406/2007 Sb. NSS). Jednou vyslovený právní názor kasačního soudu je závazný nejen pro městský soud, ale i pro Nejvyšší správní soud samotný. Tím je zaručen požadavek legitimního očekávání a předvídatelnosti soudního rozhodování.

[25] V obou věcech byla zaslána táž kasační stížnost proti stejnému postupu a téměř identickým usnesením městského soudu, resp. proti stejným argumentům, kterými městský soud odůvodnil svá rozhodnutí o zamítnutí žádostí stěžovatele o osvobození od soudních poplatků a jeho návrhů na ustanovení zástupce v těchto věcech. Vzhledem k těmto skutečnostem a k tomu, že Nejvyšší správní soud je vázán svým dříve vysloveným právním názorem, neshledal zdejší soud žádný podklad, který by zdůvodňoval odchýlení se od výše uvedeného rozsudku čtvrtého senátu. Lze tak z velké části odkázat na odůvodnění tohoto rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2018, č. j. 4 As 307/2018 – 19 (bod 16 a násl. tohoto rozhodnutí).

[26] Nejvyšší správní soud předeseílá, že v případě nezletilého žadatele při posuzování, zda jeho osobní, rodinné, majetkové a příjmové poměry umožňují osvobození od soudních poplatků, soud zkoumá jak poměry nezletilého, tak jeho rodičů, na nichž je svou výživou závislý (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 7. 2015, č. j. 5 As 103/2015 - 19). V nyní projednávané věci proto městský soud správně zjišťoval osobní a majetkové poměry stěžovatele i jeho matky (zákonné zástupkyně) tak, aby mohl o žádosti řádně rozhodnout.

[27] Stěžovatel namítal rozpor napadeného usnesení s nálezem Ústavního soudu ze dne 5. 12. 2017, sp. zn. III. ÚS 2603/17, podle něhož „*pro rozhodování o osvobození od soudního poplatku jsou rozhodné majetkové poměry v době, kdy má soudní poplatek být ubrazen. Z hlediska práva na přístup k soudu nelze přiblížit k minulým příjmům či k hypotetickým budoucím příjmům (...).*“ Tuto námitku Nejvyšší správní soud nepovažuje za důvodnou. Citovaný náleze Ústavního soudu se vyjadřuje k situaci, v níž soud neosvobodil účastníka řízení od soudních poplatků, jelikož dovozoval jeho majetnost ze skutečnosti, že měl v minulosti obdržet od svého bývalého zaměstnavatele částku ve výši 1 208 723 Kč. Tuto skutečnost okresní soud zjistil z prohlášení zaměstnavatele, které bylo součástí jiného spisu vedeného u téhož soudu. Okresní soud dovodil, že tím, že tuto skutečnost účastník řízení v prohlášení o svých majetkových poměrech neuvedl, značně zkreslil svoji finanční situaci. Okresní soud účastníka se zjištěnými skutečnostmi nekonfrontoval, bez dalšího dospěl k závěru o záměrném zkreslení obrazu o majetkových poměrech a žádost o osvobození od soudních poplatků zamítl. Taková situace však v nyní souzené věci nenastala.

[28] V nyní projednávané věci městský soud z jiných řízení vedených se zákonnou zástupkyní stěžovatele zjistil skutečnosti svědčící o tom, že v nedávné době disponovala nadstandardním příjmem ve výši 1 402 372 Kč. Současně z údajů uvedených v prohlášení městský soud zjistil, že stěžovatel nemá ani příjmy ani výdaje a jeho zákonná zástupkyně na živobytí pro ni a pro stěžovatele jako jejího třináctiletého syna zbývá měsíčně částka 3722 Kč (po zohlednění nákladů na nájemné, odvoz odpadu, zálohy na energie a platby za čištění komína). Z této částky musí zákonná zástupkyně logicky hradit veškeré další nezbytné výdaje. Městský soud z obou těchto důvodů pojal důvodné pochybnosti o tom, zda zákonná zástupkyně stěžovatele v prohlášení uvádí informace o svých a stěžovatelových majetkových poměrech úplně a pravdivě, a stěžovatele vyzval, aby svá

pokračování

tvrzení doplnil, přičemž městský soud přesně popsal, které okolnosti by měl stěžovatel soudu osvětlit. Zároveň stěžovatele upozornil na následky nevyhovění jeho výzvě.

[29] Městský soud postupoval v souladu s judikaturou Nejvyššího správního soudu, podle níž žadatel nese ve vztahu ke zkoumání existence předpokladu nedostatku finančních prostředků jak břemeno tvrzení, tak i břemeno důkazní. Pokud chce tedy být ohledně své žádosti o osvobození od soudních poplatků úspěšný, musí jednak uvést, v čem spatřuje nedostatek svých prostředků, který, dle jeho názoru, vede k nemožnosti soudní poplatek uhradit, jednak musí takové tvrzení řádně doložit. Právní úprava institutu individuálního osvobození od soudních poplatků totiž neukládá soudu povinnost, aby sám za účastníka vyhledával další skutečnosti, které mají nedostatek jeho prostředků k uhrazení soudního poplatku dokládat (viz rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50, či ze dne 27. 7. 2007, č. j. 8 Ans 2/2007 - 51). Skutečnosti rozhodné pro osvobození může účastník uvést přímo v žádosti. Neučiní-li tak, soud jej k tomu vyzve. Příjmy je pak nutno doložit potvrzením, u ostatních skutečností žadatel prohlašuje, že poskytl pravdivé údaje. Při úvaze o splnění podmínek pro osvobození vychází soud ze žádosti a dokladů účastníka řízení, které soudu k tvrzeným skutečnostem dokládá. Přitom zváží výši soudního poplatku a veškeré skutečnosti, které se sporem souvisí (usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 8. 2010, č. j. 1 As 23/2009 - 95, publ. pod č. 2163/2011 Sb. NSS).

[30] Z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 7. 2015, č. j. 2 As 153/2015 - 27, pak vyplývá, že tvrdí-li účastník řízení před správním soudem pro účely rozhodnutí o žádosti o osvobození od soudních poplatků, že nemá dostatečné prostředky, avšak existují-li pochyby o pravdivosti účastníkovy tvrzení, je na soudu, aby si, pokud možno v součinnosti s účastníkem, dalším šetřením učinil co možná nejpřesnější obraz o tom, jaké jsou skutečné majetkové poměry účastníka.

[31] Vzhledem k neúplnosti tvrzení stěžovatele si městský soud alespoň dosadil jemu známé výdaje stěžovatele a jeho zákonné zástupkyně na bydlení a vypočítal částku, která by z příjmů, uvedených stěžovatelem v potvrzení o majetkových poměrech po odečtení těchto výdajů měla jí a stěžovateli zůstat k hrazení zbytku jejich výdajů. Jestliže městský soud dále z úřední činnosti zjistil, že zákonná zástupkyně stěžovatele měla v minulosti nadstandardní příjem a jeho část dle obsahu rozhodnutí jiného soudu darovala stěžovateli, je legitimním a zákonným postupem, aby městský soud zjišťoval skutečný stav financí žadatele o osvobození od soudních poplatků.

[32] V již citovaném rozsudku ze dne 24. 7. 2015, č. j. 2 As 153/2015 - 27, Nejvyšší správní soud také uvedl: *„Je zřejmé, že na stěžovatele lze v tomto směru, kdy dokazování ve své podstatě směřuje k prokázání „negativní“ skutečnosti, tedy nemajetnosti stěžovatele, klást jen takové důkazní břemeno, které může s vynaložením přiměřeného úsilí unést. To znamená, že po stěžovateli je možno požadovat, aby poskytl soudu úplný a tak důkladný přehled svého majetku, jaký jen je s ohledem na svoji aktuální situaci schopen sestavit, a aby přesvědčivě vyvrátil či alespoň zpochybnil konkrétní podezření o tom, že ve skutečnosti určitým (skrytým) majetkem disponuje.“*

[33] Stěžovatel však na výzvu soudu k doplnění svých neúplných tvrzení ničeho nedoplnil a ani rámcově nebyl ochoten vyčíslit své výdaje. Přes výzvu soudu také neuvedl, jak bylo naloženo s částkami 902 372 Kč a 500 000 Kč, kterými v minulosti disponovala jeho zákonná zástupkyně. K těmto částkám se odmítl vyjádřit. Pokud jde o námitku stěžovatele, že městskému soudu mělo být z jeho úřední činnosti známo tvrzení jeho zákonné zástupkyně, že částka byla spotřebována, Nejvyšší správní soud konstatuje, že takové tvrzení stěžovatel v řízení před městským soudem neuplatnil a ani neodkázal na jinou věc projednávanou městským soudem, kde by mělo být takové tvrzení uplatněno. Jak připomněl Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 21. 12. 2018, č. j. 4 As 307/2018 – 19, v obdobné věci stěžovatele, *„je na žadateli o osvobození od soudních poplatků, aby v souladu s § 36 odst. 3 s. ř. s. doložil nedostatek prostředků. Soud zde nepostupuje z úřední povinnosti (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50). Namítá-li proto zákonná zástupkyně stěžovatele, že v jiném řízení již před lety sdělila, že částku 500.000 Kč spotřebovala, neměl městský soud povinnost tuto skutečnost zjišťovat. Břemeno tvrzení a důkazní v tomto směru tížilo stěžovatele a jeho zákonnou zástupkyni, kteří svá břemena neunesli.“*

[34] Jak dále uvedl Nejvyšší správní soud v tomto citovaném rozsudku, *„[m]ěstský soud se zabýval mimořádným příjmem zákonné zástupkyně stěžovatele z let 2011 až 2013 proto, aby zjistil, zda stěžovatel a jeho zákonná zástupkyně stále disponují zůstatkem z těchto příjmů. Jelikož se jednalo o poměrně vysoké částky (902.372 Kč a 500.000 Kč), bylo by možné předpokládat, že tyto prostředky stěžovatel a jeho zákonná zástupkyně doposud využívají k úhradě svých životních potřeb. Stěžovatel však na výzvu soudu k objasnění těchto skutečností ničeho nesdělil. Postup městského soudu proto není v rozporu s nálezem Ústavního soudu ze dne 5. 12. 2017, sp. zn. III. ÚS 2603/17, jelikož městský soud při posuzování žádosti stěžovatele nepřihlížel k minulým příjmům a nedovožoval z nich solventnost stěžovatele a jeho zákonné zástupkyně. Městský soud naopak zjišťoval, jaké jsou jejich aktuální majetkové poměry tím, že vyzval stěžovatele, aby mu sdělil, jaký je zůstatek mimořádného příjmu. Stěžovateli proto nic nebránilo, aby vynaložení těchto finančních prostředků soudu osvětlil. Takový postup je zcela v souladu s výše citovanou judikaturou Ústavního soudu.“*

[35] Je nutné dodat, že důvodem pro rozhodnutí o zamítnutí žádosti stěžovatele byla jeho pasivita ve vztahu k žádosti městského soudu o vysvětlení, jak bylo naloženo s uvedenými prostředky. Ani své pozdější tvrzení, podle něhož částku 500 000 Kč od své zákonné zástupkyně neobdržel, stěžovatel v reakci na výzvu městského soudu neuplatnil.

[36] V citovaném rozsudku dospěl Nejvyšší správní soud také k závěru, že *„[d]ůvodná není ani stěžovatelova námitka, že není povinen dokládat všechny své výdaje tak, aby soudu tvrdil použití všech svých příjmů za nákup konkrétního zboží a úhradu služeb. Městský soud stěžovatele usnesením ze dne 17. 6. 2018, č. j. 6 A 79/2018 - 44 vyzval, aby „objasnil výdaje a příjmy rodinného rozpočtu a v rámci toho především vyčíslil náklady, které přirozeně mít musí, ale dosud je soudu neuvedl, zejména na své základní osobní potřeby – náklady související se školou, na stravu, ošacení, obutí a bydlení“. Z výzvy městského soudu nevyplývá, že by po stěžovateli vyžadoval doložení konkrétních účtenek za zboží či služby, na něž vynakládá své příjmy. Městský soud pouze vyzval stěžovatele, aby odstranil pochybnosti soudu o jeho majetkové situaci tím, že vysvětlí, jakým způsobem uhrazuje on a jeho zástupkyně své nezbytné životní výdaje.“*

pokračování

[37] Stěžovatel přitom prostřednictvím své zákonné zástupkyně v přípisu ze dne 23. 7. 2018 uvedl skutečnosti, které budí dojem, že on ani jeho zákonná zástupkyně téměř žádné náklady spojené se školní docházkou, stravou, obutím, ošacením či bydlením nemají. Dle citovaného rozsudku ze dne 21. 12. 2018, č. j. 4 As 307/2018 – 19, je také Nejvyššímu správnímu soudu „z úřední činnosti známo, že stěžovatel studuje. Nutně mu proto musí pravidelně vznikat náklady na školní pomůcky, jízdné apod. V řízení vedeném u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 6 Ads 122/2018 brojil stěžovatel, zastoupen svojí zákonnou zástupkyní, proti rozhodnutí ze dne 24. 2. 2017, č. j. 22024/2017/OPA, kterým Úřad práce České republiky – krajská pobočka v Ostravě stěžovateli nepřiznal dávku mimořádné okamžité pomoci na úhradu odůvodněných nákladů dítěte a zajištění nezbytných činností sociálně právní ochrany dětí. V žádosti o mimořádnou okamžitou pomoc přitom uvedl, že mu se „zahájením studia I. roč. Mendelova gymnázia vznikly v září (roku 2016 – pozn. Nejvyššího správního soudu) vysoké náklady na školní pomůcky – učebnici Aj 500,-, prac. sešity à 70,-, v Hv požadován nákup zobcové flétny, příspěvek SRPŠ 600,- Kč, jízdenka 841,§, boty TV 300,-, batoh 500,- Kč atd.“ Nyní však tvrdí, že mu žádné náklady spojené se školní docházkou nevznikají, jelikož školství je bezplatné. Nejvyšší správní soud se i z tohoto důvodu shoduje s posouzením městského soudu, podle něhož jsou tvrzení stěžovatele nevěrohodná a neposkytují přesvědčivý obraz o finanční situaci stěžovatele a jeho zákonné zástupkyně“.

[38] Jak již bylo konstatováno, zdejší soud ve své judikatuře vždy zdůrazňuje, že „(p)ovinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení, který se domáhá osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje“ (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50, publ. pod č. 537/2005 Sb. NSS). Jestliže tedy stěžovatel nerozptýlil pochybnosti o své majetkové situaci, nebylo lze mu osvobození od soudních poplatků přiznat a městský soud proto ve svém postupu nepochybil. Z uvedeného důvodu neshledal Nejvyšší správní soud námitky stěžovatele směřující proti obsahu napadeného usnesení důvodnými.

[39] Pokud jde námitku stěžovatele, podle níž je soudce JUDr. Ladislav Hejtmánek vůči němu zaujatý, ani tu nepovažuje kasační soud za důvodnou. O námitce podjatosti stěžovatele proti předsedovi senátu městského soudu, JUDr. Ladislavu Hejtmánkovi, rozhodl Nejvyšší správní soud usnesením ze dne 23. 8. 2018, č. j. Nao 174/2018 – 57, tak, že soudce JUDr. Ladislav Hejtmánek není vyloučen z projednávání a rozhodnutí věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 6 A 109/2018.

[40] Při posouzení zcela nekonkrétní a nesrozumitelné námitky, podle níž městský soud dle „rozhodovací činnosti soudu v Ostravě“ neměl vůbec pravomoc věc stěžovatele posoudit a žaloba „snad měla být odmítnuta pro zřejmě bezúspěšné uplatnění práva“, Nejvyšší správní soud konstatuje, že není zřejmé, jaká konkrétní soudní rozhodnutí má stěžovatel na mysli a proč by z nich mělo vyplývat, že nejsou dány podmínky řízení o žalobě v nyní posuzované věci, resp. proč by městský soud neměl pravomoc vydat nyní přezkoumávané procesní rozhodnutí. Navíc touto námitkou se stěžovatel vůbec nedomáhá na Nejvyšším správním soudu ochrany svých práv. Nejvyšší správní soud považuje také tuto námitku stěžovatele za nedůvodnou.

[41] Nejvyšší správní soud neshledal žádnou z kasačních námitek stěžovatele opodstatněnou. Dospěl k závěru, že městský soud v projednávané věci o uplatněném nároku stěžovatele na osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce rozhodl správně a své rozhodnutí řádně a srozumitelně zdůvodnil.

V.

Závěr a náklady řízení

[42] S ohledem na uvedené Nejvyšší správní soud neshledal kasační stížnost důvodnou, proto ji dle § 110 odst. 1 poslední věty s. ř. s. zamítl.

[43] Výrok o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti se opírá o § 60 odst. 1 větu první ve spojení s § 120 s. ř. s. Účastník, který měl ve věci plný úspěch, má právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Úspěšnému žalovanému ovšem žádné náklady v tomto řízení nad rámec běžné administrativní činnosti nevznikly, takže mu Nejvyšší správní soud náhradu jeho nákladů nepřiznal.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 28. února 2019

JUDr. Jakub Camrda
předseda senátu